

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm XXI. Prudentiam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

cum Host. & Dominico in c. 1. col. 2. de offic. Vicarij in 6. Tabiena, ver. Vicarius, n. 8. Abb. in c. licet, 3. o. n. 8. hoc tit. Sanchez lib. 3. disp. 3. o. n. 7. Non omnino cessare, sed suspendi iurisdictionem delegati, quoad negotia nondum cepta. Sed quoad negotia cepta radicata est iurisdictione in delegato: quamobrem non suspenditur per inhabilitatem delegantis: in quo differt iurisdictione delegati à iurisdictione Vicarij generalis, quippe cum diuersa non sit ab Episcopi iurisdictione, vti dixi in c. 1. de offic. Vicarij, in 6.

NOTANDVM II. Appellationi interpositæ censetur quis renuntiare, si actum appellationi contrarium exerceat: vt si inducias petat ad respondendum obiectis, vel testium publicationem fieri. Idemque est, si Iudicem quis recusat, & postea tale quippiam ab eodem petat, censetur iterum consentire in Iudicem, adeoque reuocare recusationem. Cæterum si grauatus, post grauamen illatum, coram Iudice litigare pergat, non censetur renuntiare appellationi interponendæ: quia fieri potest, vt de ea deliberet. Vide Gl. hic ver. recessum, Abb. n. 6. Decium n. 4.

CAPITVLVM XXI.

Prudentiam.

PARAPHRASIS.

Inter alia ex Cælestino III. quæsitum fuit: Si causa tribus Iudicibus commissa sit, ita, vt si omnes interesse nequeant, duo exequantur, vtrum reus comparere teneatur, quando à duobus tantum citatus fuit. Præterea, si à tribus Iudicibus citatus comparuerit, vtrum duo in causa procedere possint, si tertius nec veniat, nec per literas, vti fieri solet, se excuset. Respondet Papa, Nisi duobus Iudicibus seu ex certo nuntio, vel excusatore cum literis destinato, aliunde constiterit, quod tertius adesse non possit (vel nolit) duo illi procedere haud possunt: si procedant, acta irrita erunt. Nam ex antiqua consuetudine Pontifex maualt causam commit-

tere duobus, quam vni, tribus, quam duobus: quia integrum magis iudicium æstimatur, quod plurium sententijs confirmatur. Quare si aliter, quam ipsis mandatum. Iudices procedant, præter formam mandati iudicare censendi sunt.

Atque per hoc etiam satisfactum videtur primæ dubitationi, vti hic Gl. magna in fine annotauit. Si enim Iudices duo sine tertio procedere non possint, sequitur quod citatus à duobus tantum comparere non teneatur, cum ius citandi non habuerint. Nisi in citatione exprimant impedimentum, aut excusationem tertij: tum fidem habere debet citatus, atque comparere, vti Abb. hic docet n. 17.

SUMMARIUM.

1. *Plures iudices ad terminandam causam delegati non habent iurisdictionem in solidum, nisi id in forma exprimatur.*
2. *Vnde si duo iudices absq; tertio iudicassent; tertius postea acta ratificare non potest.*
3. *Si plurium cognitio, vel consensus, aut similis forma seu conditio requiritur ob fauorem priuatorum, quorum interest, renuntiare possunt; non item, si conditio ob publicum fauorem apposta sit.*
4. *Delegatus compelli potest ad acceptandam delegationem; & si nolit, puniri potest à delegante, vel ab immediato etiam suo Ordinario.*
5. *Si reus coram delegato obicit excommunicationem actori, quam non probat intra tempus debitum, auditur actor.*
6. *Si verò de excommunicatione constiterit, delegatus absoluet actorem, nisi ob aliam causam, qua in iudicium non deuenit, excommunicatus fuerit: tunc ad excommunicatorem remittendus erit, qui si malitiosè nolit, delegatus Papam absoluet, in commodum partis, non autem eius proprium.*
7. *Absolutus à delegato, posita cautione, ob causam, pro qua fuerat excommunicatus, ab excommunicatore compellendus*

*erit ad satisfaciendum; sin autem is no-
lit, ab ipso delegato.*

NOTANDVM I. Si plures iudices ad causam terminandam delegati sint, non habent iurisdictionem in solidum, nisi id in forma exprimat. *Qua de re in c. cum plures, 8. eod. tit. in 6.*

Sed contra obijci potest, quod iurisdictione sit indivisibilis, secundum Gl. hic ver. teneatur, Abb. n. 6. Gl. in c. loquitur, 18. ver. in solidum, causa 24. q. 1. Ergo non potest pluribus partialiter competere. Resp. Dicitur illud duplicem declarationem requirit.

Prima est. Tamen si iurisdictione secundum se diuidi non possit, ita ut pluribus secundum diuersas sui partes competat: potest tamen pluribus ita competere iurisdictione, ut eam singuli totam habeant, sed non totaliter. *Quemadmodum, ait Gl. cit. si plures vnam trabem furentur, quam vnus auferre nequit, singuli totam furantur, licet non totaliter.*

Pro cuius rei pleniore intellectu sciendum est, ex doctrina Abb. hic n. 6. & seqq. Decij n. 7. Vel iurisdictione aut similis potestas v. g. presentandi, Doctores creandi, competit pluribus collegialiter, tunc singuli iurisdictionem, aut potestatem illam non exercent, sed Collegium: *Quamobrem sententia aut decretum eorum non valet, nisi sit ex consensu maioris partis Collegij legitime congregati, l. quod maior, 19. ff. ad Municip. Quod si autem obijciatur, reliquam partem, quae non consensit, saniozem esse, etiam de hoc cognosci debet, vti Gl. margin. notauit in l. quod maior, 19. ff. ad municip. Abb. hic n. 10. Quamuis Decius hic dicat, in profanis, seu non Ecclesiasticis causis semper sufficere, quod pars maior Collegij consenserit. Vel iurisdictione, aut similis potestas competit pluribus ut singulis, tunc differentia est: *Quod interdum eis competat totaliter, seu in solidum: ut si sint duo generales Vicarij Episcopi, hi tum simul, tum seorsim causas cognoscere possunt, Quod si vnus praecipuet, alter se immiscere nequit, nisi illi, qui coeperat, impedimentum incidat, vti notat Bartolus in l. ff. de offic. consulis, Abb. hic n. 11. Barba-**

tia col. 11. constat ex c. cum plures, 8. hoc tit. in 6. vbi plures iudices a Papa delegantur, sub ea forma, ut coniuictim & diuisim procedere possint, ideoque detur locus praeventioni. Idemque dicendum de pluribus tutoribus, quod singuli administrationem habent in solidum; ita ut vnus sine altero pupilli negotia gerere possit: praeterquam si de eo agatur, ut tutela finiatur, l. vl. C. de tutor. praestanda. Denique idem dicendum de pluribus haeredibus, quod ante factam diuisionem, in oppida & castra habeant iurisdictionem in solidum; quamuis vnus sine altero statuere aut immutare non possit cum illius incommodo, vti hic Abb. docet n. 14. post Bartol. in l. Pomponius, ff. de re iudic. quam doctrinam examinat Barbatia col. 30. Interdum vero iurisdictione, seu potestas competit pluribus, ita ut singuli totam habeant, sed non totaliter, ut initio dixi.

Altera declaratio est. Licet iurisdictione secundum se diuidi nequeat, tamen per accidens diuidi potest, videl. ratione temporis, aut loci. Exemplum primi: Si duo Consules ciuitatis alternis annis officium administrarent, seu iurisdictionem exercent. Hoc casu officium, seu iurisdictione consulis per accidens diuiditur in ordine ad exercitium, secundum varia tempora. Secundi: Si territorium ex haereditate fratribus proueniens inter ipsos diuidatur, consequenter etiam iurisdictione in ordine ad loca illa diuiditur. Potest autem talis diuisio semper institui, nisi terra vinculo primogeniturae affecta sit, aut ex feudi specialis concessione, aliaue dispositione hanc conditionem habeat, ut indivisa maneat. *Qua de re Abb. hic n. 13. Felin. n. 3. Lud. Molina tom. 3. de iust. p. 1. disp. 581. Porro admonet Felinus n. 5. Quandoquidem communitio, praesertim in iurisdictione exercenda, discordias ponere solet, ideo quandoque cogi posse socios ad talem diuisionem instituendam.*

NOTANDVM II. Duo modi sunt, quibus aliquid denuntiari alteri possit, ut is fidem habere debeat: Videl. per nuntium certum, ac fidei probare, cuiusmodi potissimum esse solent officiales iurati. Et per literas sigillo

gillo proprio, seu authentico munitas. Ita notat hic Barbatia col. 42.

Quærit hic Gl. Si duo Iudices absque tertio procedant, vtrum tertius postea ratificare possit acta. Videtur affirmandum arg. c. quod sicut, 28. de elect. vbi dicitur, quod Capitularis contemptus, seu non vocatus ad electionem, eam, si rescindere nolit, ratificare possit. Sed bene respondet negatiue: quia quod ab initio nullum est, non potest postea conualescere, reg. 29. ff.

Sed vt hæc quæstio, An consensus subsequens sufficiat ad confirmandum, seu ratificandum actum præcedentem, plenius tractetur, ita dicendum videtur: Vel actus propter defectum consensus omnimodè, seu omni iure irritus est: Et tum consensus subsequens non potest actum efficere validum; cum ad præteritum non detur potentia. Si v.g. Confessarius non approbatus, vel non expositus poenitentes absoluit, non potest Episcopus, vel Pontifex postea, quod actum est, ratum habendo, absolutionibus valorem tribuere, sicuti docui lib. 1. tr. 4. cap. 22. n. 8. Excipe: Nisi specialis fictio, aut dispositio iuris subueniat. Quo modo si quis meo ignorantis nomine quippiam egerit, possum deinde ratum habere, perinde ac si initio mandassem, iuxta reg. 10. in 6. *Ratihabitionem retro trahi, & mandato nõ est dubium æquiparari.* Vel actus aliquo modo, v.g. spectato naturali iure, validus est, licet secundum ius positivum irritus. Tunc ad duo potissimum attendi debet. Primum est. Vtrum actus, qui ob defectum præstiti consensus, iure positivo irritus est, subsistat adhuc potestati, ac dispositioni eius, qui consensum postea supplere, seu ratificare cupit. Nam hac ratione docent DD. Quod Capitulum rata habere possit, quæ à Prælati non requisito eius consensu acta sunt, vt dixi lib. 3. tr. 4. c. 10. n. 4. Prælati quoque nouiter electus, contractus, quos Capitulum vacante Sede instituit, si Ecclesiæ expedire videantur, ratificare, vt dixi lib. 1. tr. 4. c. 7. n. 15.

Quamobrem generalem regulam tradit Abbas hic num. 19. ex Innocent. num. 7. Si omisio alicuius conditionis, vel solem-

nitatis ex mea potestate non dependentis efficiat actum ipso iure nullum, non possum eum postea ratificare: secus si pendeat à mea potestate. Quare sententiam nulliter latam v.g. die feriato partes ratificare non possunt, vt valeant tanquam sententia; quæuis possint, vt valeat in vim parti seu transactionis, ait hic Decius n. 20. Sed Papa potest ipsam sententiã ratificare, & approbare.

Alterum est, ad quod attendi debet. Vtrum plurium cognitio, vel consensus, aut similis forma, seu conditio requiratur potissimum ob fauorem priuatorum: tum ij, quorum interest, renuntiare possunt; adeo vt si nihil contra actum vel processum opponatur, adeoque tacite consentiant, validus censeferi debeat, arg. c. vlt. §. is autem, hoc tit. Secus, si conditio ob publicum fauorem appositã sit, vt in casu proposito: quia sæpè expedit magis Reipubl. vt causæ à pluribus iudicibus cognoscantur, vt bene docet Abb. hic cit. n. 19. contra Innoc. n. 4. Quare patet etiam responsio ad c. quod sicut: Nam quod omnes, nemine prætermisso, ad electionem vocari debeant, id principaliter decretum est ad iura ipsorum Capitularium tuendum: cum alioquin ad valorem actorum sufficiat duas partes curiæ aut Capituli congregari.

§. Adjicimus.

SI in rescripto adiecta sit clausula, *Si non omnes poteritis, tum duo, aut vnus procedat*; tum si vnus aliquis, vel plures eorum, tametsi possint, tamen interesse nolint, alter vel reliqui in causã procedere possunt. Ratio est: Quia licet noluntas non sit impossibilitas ex parte nolentis, est tamen ex parte coiudicis, qui cum nolente causam cognoscere non potest, vt rectè aduertit Abb. n. 2.

NOTANDVM VN. Delegatus compelli potest ad acceptandam delegationem. Ita etiam habetur in l. vn. C. Qui pro sua iurisdic. Id verò declaratur, si sit subditus delegantis, iuxta c. pastoralis, 11. de offic. Ordinarij. Secundo: Si sine graui suo detrimento possit: alioquin, ordinariè loquendo, non censetur Superior subdito mandare velle, quod sine graui rei familiaris periculo exequi non possit.

fit, secundum Gl. ver. cum possit. Si tamen Princeps ita declaret, etiam grauius iubenti obediri debet, arg. c. 3. d. 19. dummodo non sint impossibilia de iure, aut de facto.

Querit hic Gl. ver. redarguendus, Quisnam Superior punire debeat delegatum, si mandatum Apostolicum exequi nolit; Et respondet, quod delegans, ad quem ea causa pertinet. Eamque Gl. communiter receptam esse, ait Imola hic n. 40. Quamuis Abb. hic in fine velit, quod etiam ab immediato suo Ordinario, perinde ut alij criminosi puniri possit, eod quod mandatum Superioris sui exequi contempserit.

§. Sexta.

ID quoque quaesitum fuit ex Coelestino III. Si coram delegatis Iudicibus reus Aetori excommunicationem obijciat, ob quam in iudicio is stare impediatur, vtrum aetor nihilominus audiendus sit, quando reus quod obiecit, statim probare non vult, aut non potest. Ad hoc respondet, Si Reus objectionem, seu exceptionem illam Aetori de excommunicatione eius oppositam statim, vel intra terminum competentem (videlicet octo dies postea, cap. 1. de except. in 6.) non probauerit, Aetorem audiendum esse. Verum si ex confessione eiusdem Aetoris, aut aliis legitimè constiterit de excommunicatione illius post Apostolicum rescriptum incurfa, tum à Iudicibus delegatis absolui debet: quia Pontifex ipsis causam delegando etiam alia commississe censetur, quae accessoria sunt, & ad causae expeditionem necessaria. Sed excipitur primò: Nisi Aetor ob aliam causam, quae in iudicium non deuenit, excommunicatus fuerit, tum ad aetorem excommunicationis, Iudicem ordinarium, vel delegatum pro absolutione mittendus erit: qui si absoluere per malitiam recuset, tum delegati Iudices secundum formam Ecclesiae absolutionem conferant. Secundò: Nisi excommunicatio Sedi Apostolicae specialiter reseruata sit.

NOTANDVM I. Reus Aetorem repel-

lere potest obijciendo illi excommunicationem maiorem, propter quam in iudicio stare non possit: quandoquidem excommunicatio priuat hominem forensi seu iudiciali communicatione, ut dixi lib. 1. tr. 5. p. 2. c. a. n. 14. Quare necesse est, ut Aetor excommunicatus, excipiente contra illum Reo, aut repellatur à Iudice, aut (si iudicet causam terminandam esse, v. g. ad mandatum Papae) absoluat ab eo, ad quem ut auctorem pertinet. Veruntamen, si absolutio (ut saepe fit) conferatur homini non absolute, sed tantum ad praesentem actum iudicalem exercendum, cuius alioquin incapax esset, illam Iudex delegatus semper conferre poterit, cum ea re excommunicatoris iurisdictioni nihil omnino praedicit, siquidem quoad alia omnia, adeoque absolute loquendo, hominis excommunicatio permanet, ut constat ex ijs, quae dixi lib. 1. tract. 5. p. 1. c. vlt. n. 8. & quaerit Abb. in c. veniens, 18. n. 18. de testib. Suarez de censur. disp. 7. sect. 8. num. 19. & 20.

NOTANDVM II. Tame si Iudex delegatus etiam quae accessoria causae sibi commissae sunt, expedire possit, iuxta c. praeteres, 5. hoc tit. duplex tamen est limitatio. Prima. Quod quae specialia sunt, seu specialem commissionem exigunt, ea expedire nequeat: Quamobrem, ut in hoc c. dicitur, Iudex delegatus aetorem absoluere non potest ab excommunicatione Papae reseruata. Quod intelligit hic not. 5. Si excommunicatio ob aliam causam, quae delegata non est, contracta fuerit.

Altera. Si quod expediri debet, ad causam delegatam proprie ac directe non spectat, sed ad alterius iurisdictionem, ac potestatem: tum is moneri prius debet, ut officium praestet: sin autem malitiosè recuset, tum ob necessitatem ad ipsum delegatum potestas deuoluitur. Ut in casu huius Capituli: Si aetor causam delegato Papae prosecutionis dicatur excommunicationem Episcopalem incurrisse, ad Episcopum, tanquam auctorem & proprium Superiorem mittendus est, ut absoluat, praestita cautione, seu promissione parendi mandatis Ecclesiae. Quod si

Epi

Episcopus absoluere malitiosè recuset, tunc delegatus absoluere eum poterit.

Sed quid? si Episcopus ideo non absoluat hominem, quia dignus non est, videl in pertinacia persistens. Resp. Hoc casu neque delegatus absoluere potest absolute; sed vel repellere debet actorem, & Pontificem de statu causæ informare; vel, si necessitas postulet, vt causa v. g. matrimonialis terminetur, tum hominem absoluere potest ad reincidentiam, id est, tantum ad præsentem actum iudicalem exercendum, ita vt postea is in eandem excommunicationem reincident. Nam tali absolutione, seu potius habilitatione aut dispensatione nihil præiudicatur iurisdictioni excommunicatoris, cum quoad alia omnia, adeòque absolute, excommunicatio hominis permaneat, vti constat. Dixi autem, si necessitas id postulet: Sed, ordinariè loquendo, verum est, quod Decius hic docet not. 4. Licet testis ad reincidentiam absolui possit ab excommunicatione, in commodum partis; non tamen ipsum actorem in commodum proprium.

§. Si verò.

Si excommunicatore per malitiam denegante absolutionem, iudices delegati excommunicatum præstita cautione, quod mandatis Ecclesiæ parebit, absoluerint; tum ad eundem excommunicatorem (si Papa specialiter alijs nõ delegauerit) pertinebit causam illam finire, & iusta præcepta imponere, quibus absolutus obedire debet. Sin autem excommunicator malitiosè differat causam illam finire, tum ipsi delegati iurisdictionem in eadem illa causa exercere poterunt: eò quod accessorium ad principale trahatur.

Casus, & dubitatio hæc est: Papa cuidam Canonico causam aliquam delegavit: Sed Reus coram delegato excepit contra Actorem, quòd excommunicationem Episcopalem contraxisset. Iudex delegatus petijt ab Episcopo, vt exacta cautione parendi Ecclesiæ mandatis, absolueret Actorem. Illo pertinaciter abnuente, ipsemet delegatus ab-

solutionem contulit, cautionemque accepit. His positis, restat dubium; Vtrum Episcopus, qui excommunicat, an verò delegatus, cui cautio præstita est, ad satisfaciendum compellere possit; Respondet Pontifex, quòd excommunicator: Sin autem is noluerit, tum demum delegatus. Ratio est: Quia ad excommunicatorem per se spectat tota causa illa, ob quam excommunicatio lata est: At verò ad delegatum eadem spectat per accidens, seu ob incidenciam alterius sibi delegatæ causæ: Quod autem per se est, principalius est, quàm id, quod est, per accidens.

CAPITVLVM XXII.

Cùm causa.

PARAPHRASIS.

Innocent. III. controuersiam super decimis, quæ inter duos Archiepiscopos erat, tribus Iudicibus commisit. Vnus Archiepiscoporum ad citationem duorum Iudicum accessit, atque excipiendo proposuit, quòd iudicio illorum se submittere non cogatur; partim quia cùm causa tribus commissa esset, à duobus tantum, tertio inconsulto, neque vices suas committente, citatus fuerit: partim quia ante eorundem citationem, & literarum notitiam, nuntium ad Sedem Apostolicam propter eandem causam destinaret: quod ipsi suffragari debeat, iuxta Alex. III. constitutionem infrà de appellat. c. adhæc, 30. Sed Iudices exceptiones istas admittere nolentes, interlocutoriam sententiam protulerunt, quòd dictus Archiepiscopus coram ipsis respondere teneatur. Quamobrem is ad Sedem Apostolicam appellauit. Sed eo non obstante, Iudices processerunt, atque Actorem in possessionem decimarum introduxerunt. Hoc intellecto Papa alijs constitutis Iudicibus mandauit, si ita res se habeant, sicuti narratum fuit, vt decimas Archiepiscopo, (siue per potentiam laicalem, siue per dictos Iudices spoliatus fuerat) vnà cum fructibus

K k k k inde